ב"ה.

גלילונות לעיון בפרשת השבוע

ערוכים בידי נחמה ליבוביץ שנה שמית

יו"ל [redacted]

פרשת נשא (תש"ז) ה' ה 8 י גזל הגר.

א. רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק ז' הלכה א: כל מי שנתחייב ממון לחברו הישראלי וכפר בו ונשבע על שקר, הרי זה חייב להחזיר לו הקרן שכפר בו והוספדה חמש וחייב בקרבן והוא הנקרא אשם גזלות. הלכה ח': אין הנשבע על כפירת ממון משלם חמש עד שיודה מעצמו, אבל אם באו עדים והוא עומד בכפירתו משלם הקרן בלבד על פי עדים ואינו משלם החמש.....
(ועיין רש"י וד"ה למעל מעל)

1. מצא סמך בפרשתנו לנאמר בהלכה ח.
2. מהו הטעם לדין חיוב החמש והקרבן רק למי שמודה מעצמו, ומדוע יהא פטור מחמש וקרבן אם נודע הדבר מפי עדים ולא על פי הודאתו?
×3. מה טעם השתמש הכתוב בלשון התפעל "והתודו" ולא בלשון קל "וידוו"?

ב. השוה את פרשתנו לפרשת אשם גזלות ויקרא ה' כ'-כ'ו.
ספרי י"ג: "וידבר ה' אל משה דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם" - למה נאמרה פרשה זאת? לפי שהוא אומר (ויקרא ה'): "נפש כי תחטא... וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל... והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה... ושלם אותו בראשו וחמשתיו..."; אבל בגוזל הגר לא שמענו, ת"ל: "דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו בכל חטאות האדם..." בא הכתוב ולמד על גוזל הגר ונשבע לו ומת שישלם קרן וחמש לכהנים (אם מת הגר ולא הניח יורשים) ואשם למזבח. זו מדה בתורה כל פרשה שנאמרה במקום אחד וחסר בה דבר אחד וחזר ושנאה במקום אחר, לא שנאה אלא על שחיסר בה דבר אחד.
וע' רש"י ו' ד"ה למעל מעל בה'

1. מניין שבפרשתנו מדובר בגוזל את הגר דוקא?
×2. נסה למצא טעם למה נאמרה פרשת גזל הגר דוקא כאן?

ג. ו' כי יעשו מכל חטאות האדם
רשב"ם ד"ה חטאת האדם
רמב"ן " " " עד "בעמיתו"
הכתב והקבלה: חטא שבין אדם לחברו וכולל בזה כל הנזכר סוף פרשת ויקרא "וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד... או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר..."
עמק דבר: מחטאות שאדם עלול לחטא בהם, היינו כחש בדבר שבממון וכדאיתא בבבא בתרא קס"ה אמר רב יהודה אמר רב: "רב בגזל; ומעוט - בעריות; והכל... באבק לשון הרע."
רמבמ"ן: ווען איין מאן... זיך אויף אירגענד איינע ווייזע אן איהרעם געבען מענטען פערוינדיגט

הירש:	Ven allen Vergehungen des Menschen
בובר:	Von allen Versuendungen am Menschen

1. במה נחלקו המפרשים והמתרגמים? חלק את כולם לשתי קבוצות?
2. הבא נימוקים לכל אחת משתי הדעות!
×3. לשם מה הביא בעל העמק דבר את דברי הגמרא ומה רצה לתרץ על ידם?
××ד. ז' ונתן לאשר אשם לו
רש"י ד"ה לאשר אשם לו
נחלקו מפרשי רש"י בפירוש כוונת דבריו. ואלו דעות שנים מהם:
הרא"ם: (ר' אליהו מזרחי): פירוש: אם היה אותו ממון שגזל ונשבע עליו של ראובן וראובן חייב לו לשמעון, לא יתנהו לראובן, אלא למי שנתחייב לו ראובן, דהיינו לשמעון, דהכי משמע מלשנא דרש"י, "למי שנתחייב לו". דאי שלקא דעתך - לראובן, האי "למי שנתחייב לו"? למי שגזלו ממנו מבעי ליה ותניא (כתובות יט): מניין לגושה בחברו מנה וחברו בחברו שמוציאין מזה ונותנין לזה?
גור אריה: פירוש כי אין "ונתן לאשר אשם לו" כמו "ואשמה הנפש ההיא" שפרושו שחטאה הנפש, דיהיה "לאשר אשם לו" - למי שחטא לו והוא - הקבה"ו; ואם כן יהיה החמש של הקבה"ו. וזה לא יתכן, דהא כתיב "ואם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו האשם המושב לה' לכהן" ומשמע דוקא אם אין לו גואל להשיב אליו ואם יש לו גואל - יתן לו או ליורשו. לפיכך לאשר "אשם לו" על כרחך מלשון "חיוב" כלומר "למי שנתחייב לו"! והרא"ם פירש בו ענין זה.
××1. כיצד מפרש כל אחד מהנ"ל את דברי רש"י ומה ההבדל שביניהם?
2. מה קשה לרש"י בפסוקנו?
××3. מה בין הוראת מלת "ואשמה" בפ' ו' ומלת "אשם" ש"פ' ז לפי הרא"ם ולפי הגור אריה?

יש לשלח שאלות וגם תשובות לנחמה ליבוביץ, [redacted] ירושלים. ל' הר' 10.